

Тема. Остап Вишня «Моя автобіографія», «Сом». ТЛ: Усмішка.

Мета: ознайомити учнів із життям і творчою спадщиною письменника-гумориста; розвивати почуття комічного; виховувати любов до спадщини Остапа Вишні, прагнення поглибити знання шляхом самостійного читання творів та літератури про творчість письменника і його життя.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: підручник «Українська література, 10 кл» на сайті ліцею.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організація класу

II. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми й мети уроку

III. Актуалізація опорних знань.

1.Ланцюжок думок

-Що спільного у Валер'яна Підмогильного з А. Франсом, Оноре де Бальзаком, Гі де Мопассаном?

V. Сприйняття й засвоєння нового матеріалу

1. Вивчення життєвого й творчого шляху Остапа Вишні

Народився Остап Вишня (Павло Михайлович Губенко) 13 листопада 1889 р. на хуторі Чечва біля містечка Грунь Зіньківського повіту на Полтавщині (нині Охтирський район Сумської області) в багатодітній селянській сім'ї.

Закінчив початкову, потім двокласну школу в Зінькові, згодом продовжив навчання в Києві, у військово-фельдшерській школі, після закінчення якої (1907 р.) працював фельдшером — спочатку в армії, а з часом — у хірургічному відділі лікарні Південно-Західних залізниць. Та, як згадував письменник, він не збирався присвятити себе медицині — тож, працюючи в лікарні, старанно «налягав» на самоосвіту, склав екстерном екзамен за гімназію і в 1917 р. вступив на історико-філологічний факультет Київського університету; однак скоро залишив навчання й присвятив себе журналістській і літературній праці. 1919 р. П. Губенко, як і чимало ентузіастів відродження національної культури, потрапляє до Кам'янця-Подільського, весною 1920 р. повертається до Києва. Восени його заарештовують. Утім, не виявивши «компромату» в діях П. Губенка ні за гетьманщини, ні за петлюрівщини, його випускають із в'язниці у квітні наступного року.

П. Губенко стає працівником республіканської газети «Вісті ВУЦВК» (редагував її В. Блакитний), а кількома місяцями пізніше — і відповідальним секретарем «Селянської правди» (редагував С. Пилипенко), на сторінках якої 22 липня 1921 р. під фейлетоном «Чудака, їй-богу!» уперше з'явився підпис «Остап Вишня». Журналістська діяльність стала своєрідним джерелом щоденної школи життя. Молодому сатирикові не бракувало життєвих спостережень, комічних барв і жаги творчості — саме тому він мало не щодня міг виступати на сторінках «Вістей», «Селянської правди» та інших видань з усмішками, фейлетонами чи й просто з лаконічними ущипливими відгуками на ту чи іншу подію.

Слово гумориста користувалося дедалі більшою популярністю. Виходять одна за одною й збірки усмішок письменника:

«Діли небесні» (1923), «Кому веселе, а кому й сумне» (1924), «Реп'яшки», «Вишневі усмішки (сільські)» (1924), «Вишневі усмішки кримські» (1925), «Щоб і хліб родився, щоб і скот плодився », «Лицем до села», «Українізуємось» (1926), «Вишневі усмішки кооперативні», «Вишневі усмішки театральні» (1927), «Ну, й народ», «Вишневі усмішки закордонні» (1930); двома виданнями (1928 і 1930) побачило світ зібрання «Усмішок» у чотирьох томах тощо. Загалом же протягом десяти років українською__ 26 грудня 1933 р. Остапа Вишню було заарештовано; 23 лютого 1934 р. судова «трійка» визначила міру покарання — розстріл, а 3 березня рішенням колегії ОДПУ його замінили десятирічним ув'язненням. Письменник відбував ці строки в Ухті, Комі АРСР, на руднику Еджит-Кирта — був на різних роботах, якийсь час працював фельдшером, плановиком у таборі, у редакції багатотиражки Ухтпечтабору «Северный горняк». У своїй «захальній» книжечці гуморист із гіркотою писав: «Сиджу я й працюю в редакції «Сев [ерный] гор [няк]». Переписую лагкорівські замітки —готую їх до друку».

1934 р. видатний гуморист був незаконно репресований і зміг повернутися до літературної праці лише в 1944 р. Першим твором, що знаменував повернення письменника, стала «Зенітка», опублікована в газеті «Радянська Україна» 26 лютого 1944 р. , — вона обійшла всі фронти, часто читалася по радіо, викликаючи теплу усмішку в бійців і трудівників тилу та додаючи їм віри в близьку перемогу над ворогом.

2. Аналіз гумористичного твору «Моя автобіографія»

«Моя автобіографія» за жанром — гумористичне оповідання, або гумореска. Композиція відповідає формі ділового паперу — автобіографії. Твір написаний протягом 15-16 березня 1927 року, надрукований у видавництві «Книгоспілка» того ж року. У «вступному» етюд-розділі автор розповідає про те, де й коли народився, про батьків та дідів. Другий і третій етюди присвячені етапам навчання, формуванню світогляду майбутнього художника слів. В Остапа Вишні що не речення — то народний жарт, який містить глибинний підтекст.

Гумореска скомпонована з окремих невеличких розділів- «фресок». Автор «вихоплює» найяскравіші, найхарактерніші епізоди, події. Це не лише життєпис, а й аналіз пережитого автором. «Найголовніші моменти», переважно — веселі, іноді — трагічні. Гострий на слово гуморист постає серйозним і вдумливим. Гумореска насичена розмовною лексикою, розповідними інтонаціями. Комізм ситуації базується на контрасті. Твір вражає людяністю, щирістю.

3. Аналіз усмішки «Сом»

З великим замилюванням описує Остап Вишня природу — річку Оскіл, диких каченят: «Заплава річки Осколу, де він у цьому місці розбивається на кілька нешироких рукавів, заросла густими очеретами, кугою, верболозом і густою, зеленою, соковитою травою. Як увійдеш, картуза не видно! Шумить заплава в травні та в ч е р в н і . » . Письменник розповідає з гумором неймовірно бувальщини про сомів, їхні звички, про

пригоди, що трапляються з рибалками. І хоч у цих пригодах чимало, м'яко кажучи, перебільшень, це не заважає читачеві весело сміятися й дивуватися багатству та красі нашої рідної природи: «Інтересна риба сом! За царського режиму, як свідчать дореволюційні рибалки-письменники, сом важив до 400 кілограмів, ковтав собак і ведмедів. Можливо, що з розвитком рибальства сом важитиме тонну і ковтатиме симентальських бугаїв і невеличкі буксирні пароплави.». «А сом а . сома мені самому доводилося бачити такого завбільшки, як комбайн! Тільки трохи довшого. Це, дорогі наші читачі, серйозно й без жодного перебільшення».

Vi. Підсумок уроку.

1.Ланцюжок думок

- Як ви розумієте слова М. Рильського стосовно автобіографічного оповідання «Моя автобіографія»: «Тут — увесь Вишня: любов до життя, любов до людини, іронія до отого «щасливого» дитинства.».

Vii. Домашнє завдання

Проаналізувати оповідання «Моя автобіографія», «Сом».

Урок № 30

Тема. **Остап Вишня «Як варити суп із дикої качки». Оптимізм, любов до природи, людини, м'який гумор як риси індивідуального почерку Остапа Вишні.**

Мета: ознайомити учнів із творами збірки «Мисливські усмішки»; розвивати творчу уяву школярів, спостережливість, уміння аналізувати прочитане; виховувати любов до рідної природи.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: текст твору (<http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2965>).

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми, мети уроку

*Мабуть, із часів Котляревського не сміялась Україна
таким життєрадісним, таким іскрометним
сонячним сміхом, яким вона засміялась знову
в прекрасній творчості Остапа Вишні.
Олесь Гончар*

III. Актуалізація опорних знань

1. Розкажіть про дитинство Остапа Вишні, про оточення, в якому він зростав, використовуючи відомості з твору «Моя автобіографія» та цитати.
2. Які ви знаєте жанри сатири та гумору? У чому виявляється жанрова своєрідність усмішки?
3. Схарактеризуйте ідейно-тематичну багатоманітність сатири та гумору Остапа Вишні.

V. Вивчення нового навчального матеріалу

1. Аналіз збірки «Мисливські усмішки»

Вершиною розвитку жанру вважаються «Мисливські усмішки», які Максим Рильський назвав «ліричною поезією в прозі». Як мудрий знавець природи й співець її щедротного світу, постає Остап Вишня в усмішках власне мисливських — про перебування людини на полюванні, риболовлі, допитливість і вміння пізнавати звички й характери «мешканців» лісу, степів, річок, озер.

2. Розгляд усмішки «Як варити і їсти суп із дикої качки»

«Як варити і їсти суп із дикої качки» — одна з найдотепніших усмішок Остапа Вишні. Присвячена Максимові Рильському, близькому другові письменника. Уперше надрукована в журналі «Перець» 1945 р. Побудований твір у вигляді порад молодому мисливцеві, який збирається на полювання. «Само собою розуміється, що ви берете з собою рушницю (це така штука, що стріляє), набої і всілякий інший мисливський реманент, без якого не можна правильно націлитись, щоб бити без промаху, а саме: рюкзак, буханку, консерви, огірки, помідори, десяток украту яєць і стопку. Стопка береться для того, щоб було чим вихлюпувати воду з човна, коли човен теч е .
Їдете ви компанією, тобто колективом, так — чоловіка з п'ять, бо дика качка любить іти в супову каструлю з-під колективної праці.».

VI. Підсумок уроку

1. Бесіда з учнями

- Назвати жанри сатири та гумору.
- Що таке усмішка?
- У чому виявляється жанрова своєрідність усмішок?
- Що вам найбільше подобається в «Мисливських усмішках»?
- Які риси українського національного характеру розкриваються в усмішках Остапа Вишні?
- Прокоментуйте епіграф уроку.

VII. Домашнє завдання

Підготувати повідомлення на тему: «Ліризм і гумор у творчості Остапа Вишні».

